

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته تربیت بدنی

عنوان پایان نامه :

بررسی انتظارات شغلی مدیران تربیت بدنی از کارآفرینی دانشجویان تربیت بدنی

استاد راهنما :

دکتر حسن اسدی

استاد مشاور :

دکتر ابوالفضل فراهانی

نگارش:

میثم کیوانلو شهرستانکی

مهر ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با تقدیر و تشکر

از کلیه معلمانے که از ابتدا تاکنون از علم آموزے دریغ ننموده اند

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی انتظارات شغلی مدیران تربیت بدنی از کارآفرینی دانشجویان این رشته انجام گرفته که بدین منظور از بین مدیران تربیت بدنی در سطوح مدیر، معاون، کارشناس مسئول و کارشناس ادارات تربیت بدنی، آموزش و پرورش و سایر ارگان های ذیربط در ۹ استان کشور که تعداد کل آنها طبق آمار اخذ شده ۴۰۰ نفر بوده که از این بین تعداد ۱۹۲ نفر بصورت نمونه گیری خوشه ای دو مرحله ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. آزمودنی ها پرسشنامه ای محقق ساخته، شامل ۴۵ سوال در ۸ سر فصل که هر سوال بر اساس مقیاس پنج گزینه ای کد گذاری شده بود را تکمیل نمودند. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها نیز از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در آمار توصیفی از جداول فراوانی و درصدها، میانگین ها و انحراف معیارها و در آمار استنباطی از آزمون کولوموگروف اسمیر نف برای تعیین نرمال بودن متغیرها و همچنین آزمون علامت و χ^2 استودنت یک نمونه ای برای آزمون فرض های تحقیق استفاده شد. ضمناً برای انجام محاسبات بسته نرم افزاری Spss به کار گرفته شد که نتایج حاصل بیانگر انتظارات بالای مدیران از وضعیت شغلی و اشتغالشان می باشد (۷۱/۸۲۵ درصد)؛ همچنین میزان رضایت مندی مدیران تربیت بدنی از وضعیت اشتغال دانشجویان رشته تربیت بدنی ۴۳/۷۵ درصد برآورد شد که تلاش بیشتری را در این زمینه از مسئولین ذیربط می طلبد. مدیران نقش آموزش های نظری ارائه شده توسط دانشگاه ها در اشتغال آینده شغلی دانشجویان تربیت را ۶۸/۷۵ درصد دانستند که این رضایت نسبی ناکافی بودن آموزش های نظری را در زمینه اشتغال دانشجویان بیان می دارد؛ این درحالیست که نقش آموزش های عملی و مهارتی ارائه شده توسط دانشگاه ها در اشتغال و آینده شغلی دانشجویان از دیدگاه مدیران تربیت بدنی ۸۰ درصد برآورد شد. که این درصد بالا نشانگر مفید بودن این آموزش ها در اشتغال فارغ التحصیلان رشته تربیت بدنی می باشد. ارزیابی مدیران تربیت بدنی از ابعاد فرهنگی و اجتماعی اشتغال در رشته تربیت بدنی درصد بالای ۸۲/۸۱ بود؛ با این وجود انتظارات بالای اقتصادی و معیشتی مدیران از آینده شغلی دانشجویان (۸۳/۲۵ درصد) عدم رضایت از وضعیت اقتصادی موجود را بیان می دارد؛ در نهایت ارزیابی ادراک مدیران تربیت بدنی از آینده شغلی و کارآفرینی دانشجویان تربیت بدنی مورد بررسی قرار گرفت که درصد بالای ۸۵/۷۲ نشانگر ارزیابی بسیار مثبت ادراک مدیران از آینده شغلی و کارآفرینی دانشجویان این رشته است.

واژه های کلیدی: انتظارات شغلی، کارآفرینی، مدیران تربیت بدنی

فهرست

۱	فصل اول
۲	۱-۱ مقدمه
۳	۲-۱ تعریف مساله
۷	۳-۱ سوال های اصلی تحقیق
۷	۴-۱ ضرورت انجام تحقیق
۱۲	۵-۱ اهداف تحقیق
۱۳	۶-۱ فرضیه های تحقیق
۱۳	۷-۱ محدودیت های تحقیق
۱۴	۸-۱ تعریف واژه ها و اصطلاحات تحقیق
۱۶	فصل دوم
۱۷	۱-۲ مقدمه
۱۷	۲-۲ مبانی نظری
۱۸	۱-۲-۲ شغل و انتظارات شغلی
۲۸	۲-۲-۲ کارآفرینی
۶۵	۳-۲ پیشینه تحقیق
۶۵	۱-۳-۲ پیشینه تحقیقات داخلی
۷۲	۲-۳-۲ پیشینه تحقیقات خارجی
۷۸	۳-۳-۲ جمع بندی تحقیقات
۷۹	فصل سوم
۸۰	۱-۳ مقدمه
۸۰	۲-۳ روش تحقیق
۸۰	۳-۳ جامعه آماری
۸۱	۴-۳ نمونه آماری و تعیین حجم آن

۸۱	۵-۳ متغیرهای تحقیق
۸۲	۶-۳ ابزار جمع آوری اطلاعات
۸۴	۷-۳ روایی پرسشنامه
۸۵	۸-۳ پایایی پرسشنامه
۸۷	۹-۳ آزمون فرض نرمال بودن متغیرها
۸۸	۱۰-۳ روش های آماری

فصل چهارم

۸۹	۱-۴ مقدمه
۹۰	۲-۴ استان محل زندگی پاسخگویان
۹۲	۳-۴ سازمان محل کار پاسخگویان
۹۳	۴-۴ سمت پاسخگویان
۹۴	۵-۴ پاسخ افراد به سوالات پرسشنامه
۹۶	۶-۴ آزمون سوالات تحقیق

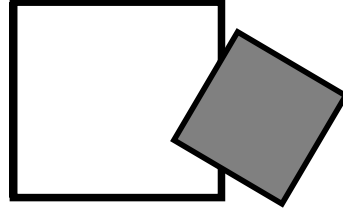
فصل پنجم

۱۰۶	۱-۵ مقدمه
۱۰۷	۲-۵ خلاصه تحقیق
۱۱۲	۴-۵ بحث و نتیجه گیری
۱۲۰	۵-۵ پیشنهادها

۱۲۲	پیوست ها
۱۲۵	فهرست منابع
۱۳۳	چکیده انگلیسی

فصل اول

طرح تحقيق

۱- مقدمه

امروزه جوامع با تحولات و تهدیدات گسترده بین‌المللی روبه‌رو هستند. تحولات و دگرگونی‌های نظام اجتماعی، اقتصادی عصر حاضر ناشی از پیشرفت شگرف علمی و تکنولوژیک است که به نوبه خود به دیدگاه‌ها، ضرورت‌ها و نیازهای جدید منجر شده است. برای پاسخ به این نیازها و همراهی با تحولات و دگرگونی‌های مزبور، دیگر نمی‌توان به فرایندهای موجود اکتفا کرد. از این رو تداوم حیات و بقای جوامع نیازمند ارائه راه‌ها و روش‌های جدید به منظور مقابله با مشکلات است. به همین دلیل نوآوری، ابداع، تولید محصولات جدید، فرایندها و روش‌های نو، بیش از پیش ضرورت می‌یابد (تاج‌آبادی، مشایخی و مرادی نژاد، ۱۳۸۷).

کارشناسان اقتصادی بر این باورند که نیروی انسانی آموزش‌دیده و توسعه‌یافته مهم‌ترین عامل تاثیرگذار در فرایند توسعه اقتصادی اجتماعی کشورهاست، به همین جهت آنها بیش از پیش بر سرمایه‌گذاری در توسعه منابع انسانی تاکید می‌نمایند. در جهان امروز، نیروی انسانی به عنوان اولین عامل توسعه جوامع شناخته شده است (عباس پور، ۱۳۸۱) و یکی از دغدغه‌های عمده نیروی انسانی عصر حاضر اشتغال و انتظارات آنان از آینده شغلی‌شان می‌باشد.

به نظر کمالی (۱۳۸۳) نیروی انسانی هر سازمان هسته اصلی آن سازمان را تشکیل می‌دهد، هر گونه ضعف در نیروی انسانی همبستگی نزدیکی با شکست یا موفقیت یک سازمان دارد و از آنجا که نیروی انسانی در مراکز آموزش عمومی و بالاخص مراکز آموزش عالی به نیروی انسانی توسعه‌یافته و متخصص تبدیل می‌شود، این مساله مسئولیت سنگینی را متوجه کلیه مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها می‌سازد. در همین خصوص، نقش نظام آموزشی، به ویژه آموزش عالی در تربیت دانش‌آموختگانی که علاوه بر داشتن علم در یک حوزه تخصصی، اعتماد به نفس، قدرت ابتکار، خلاقیت و خطرپذیری دارند و می‌توانند با استفاده از امکانات، فرصت‌ها و توانمندی‌ها اشتغال مولد درآمدزا ایجاد کنند، برکسی پوشیده نیست (جهانیان، ۱۳۸۵).

دیوید اوربانو^۱ (۲۰۰۸) اعتقاد دارد ساختار اقتصادی جوامع آنچنان در حال تغییر است که مهارت‌ها، توانایی‌ها و قابلیت‌های جدید را افزایش می‌دهد. بنابراین بسیار مهم به نظر می‌رسد که سیاستگذاران ارشد، تحولات و تغییرات اقتصادی و صنعتی را درک و روشن کنند که چگونه می‌توان نظام آموزش عالی

---

¹ David urbano

را با این شرایط جدید تطبیق داد. توجه به این مساله تا حد زیادی در کاهش نگرانیها در مورد بیکاری وسیع دانش آموختگان مؤثر است. به همین دلیل، به منظور پاسخگویی به نیاز و تقاضای بازار کار در جهت تربیت نیروی کار ماهر و کارآمد، همه کشورها توجه خاصی به مقوله آموزش عالی دارند. تا جایی که می توان گفت دانشگاه ها یکی از مراکز مهم و اصلی تامین کننده نیروی انسانی متخصص می باشند که سهم بسزایی و چه بسا اصلی ترین نقش را در توسعه همه جانبه کشور ایفا می کنند، و از آنجا که مدیریت منابع انسانی موجود در دانشگاه ها یکی از مهمترین وظایف مدیران می باشد، در این راستا برای توسعه توانمندیهای سازمان تربیت بدنی و ورزش کشور لازم است که مدیران نگرش عمیقی به منابع انسانی داشته باشند.

همانطور که ذکر شد، نیروی انسانی عامل عمده رشد و توسعه سازمان ها می باشند و دانشجویان رشته های تربیت بدنی و علوم ورزشی، منابع انسانی بالقوه برای سازمان تربیت بدنی و دیگر سازمان ها که با ورزش و تربیت بدنی در ارتباط هستند، محسوب می شوند، پس لازم است مدیران تربیت بدنی از روند آموزش نظری و عملی دانشجویان در حین تحصیل آگاهی کافی داشته باشند. به نظر می رسد تفاهم بر سر انتظارات شغلی از دیدگاه مدیران و دانشجویان باعث تقویت ارتباط دانشگاه با مدیران سازمان ها گشته و با کمک به ارتقای سطح آموزش های مفید و عملی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی در رسیدن به اهداف دو نهاد مفید فایده واقع گردد.

۱-۲ تعریف مساله

در عصر حاضر، بحران بیکاری در جوامع در حال توسعه ریشه دوانده است و دولت ها قادر به برطرف کردن نیازهای تکنولوژیکی جوامع خود نیستند، چرا که بیشتر خروجی های دانشگاه ها با نیازهای بازار کار هماهنگی و همخوانی ندارد. بیشتر دروس دانشگاهی به ویژه رشته های علوم انسانی به طور نظری ارائه می شوند و تلاش جدی برای کاربردی کردن آنها صورت نگرفته است. از این رو، دانشجویان بعد از دانش آموختگی میان مشاغل موجود دولتی و خصوصی در جستجوی کار هستند و کمتر به اشتغال زایی تمایل دارند که البته این مسئله ریشه در بسیار عوامل همچون خانواده، فرهنگ، سیاست های دولت، اقتصاد، آموزش و پرورش، آموزش عالی و... دارد که هر یک در جای خود قابل بررسی است.

در این میان انتقادی که اوسمان^۱ (۱۹۹۸) بر دانشگاه وارد می‌سازد آن است که از دنیای واقعی جدا شده و تحقیقاتش در محیط بسته آزمایشگاه صورت گرفته و نیازهای واقعی جامعه را فراموش کرده و پیامد این مساله در برون داد و نتیجه آموزش مشخص می‌شود که نیازهای واقعی بازار کار با فارغ التحصیلان دانشگاه ها تناسبی ندارد. حسینی (۱۳۸۴) در عصر حاضر تامین نیروهای انسانی ماهر را یکی از مهمترین داده های اقتصادی هر جامعه، می‌داند؛ این درحالیست که می‌توان یکی از مولفه های مهم قضاوت درباره کارایی داخلی و خارجی آموزش عالی در جامعه را کیفیت آموزش نیروی انسانی در هماهنگی با نیازها و تغییرات بازار کار دانست (صادقی و عمادزاده، ۲۰۰۴).

به باور گیب وهانن^۲ (۲۰۰۷) یکی از هدف های کارآفرینی در دانشگاه ها تمرکز بر پرورش رفتارهای کارآفرینانه در دانشجویان است، دانشجویان باید یاد بگیرند که افرادی نوآور و خلاق باشند و ابتکار و تفکر مستقل را بیاموزند. دانش به ویژه یادگیری و تلاش برای یافتن دانش جدید، عناصر مهم درک ایجاد کسب و کارهای کارآفرینانه هستند و هدف کلیدی کسب و کار های موفق، ایجاد دانشی جدید برای ساختن و حفظ یک مزیت رقابتی است (بگنر^۳، ۲۰۰۶).

امروزه، کارآفرینان ورزشی منبعی برای تسریع رشد کسب و کار و موفقیت آن محسوب می‌شوند. کارآفرینان در سراسر جهان نقش با اهمیتی در ایجاد ارزش و فرصت های شغلی در کشورهای توسعه یافته و رو به توسعه دارند (پنگ^۴، ۲۰۰۱). از آنجا که بسیاری از ورزشکاران بعد از اتمام دوره ورزشی خود در برخی فعالیت ها سرمایه گذاری می‌کنند، لازم است تا میزان توان آنها در ایجاد چنین مشاغلی به دقت بررسی شود (گونز و هسلینگ^۵، ۲۰۰۵). هم چنین به علت نقش انکارناپذیر خلاقیت در فعالیت های کارآفرینانه و ایجاد ایده های جدید، تأثیر این دو مفهوم (خلاقیت و کارآفرینی) بر یکدیگر قابل انکار نیست (سیندی و همکاران^۶، ۲۰۰۸). با توجه به اینکه برنامه های درسی نشان دهنده میزان پیشرفت و پاسخگو بودن دانشگاه ها به نیازهای در حال تغییر جامعه هستند (فاتحی و همکاران، ۲۰۰۷). به نظر می‌رسد آنچه معمولاً در برنامه ریزی های دانشگاهی فراموش می‌شود،

---

¹ Aussman

² Gibb A. & Hannon P

³ Begner, p. 45

⁴ Peng, M. W

⁵ Gunz, Hugh and Heslin, Peter A

⁶ Wu, Cindy, McMullen, J; Neubert, M and Yi

مجموعه ای از مهارت‌های اساسی است که می‌توانند به پیشرفت‌های فردی و اجتماعی کمک کنند، تا زمانی که این مهارت‌ها در افراد ایجاد نشوند ایده‌های نو و برنامه‌ریزی برای عملیاتی کردن آنها و به طور کلی بهره‌برداری بهینه از تخصص و در نهایت کارآفرینی، امکان‌پذیر نخواهد بود (هانری و هیل، ۲۰۰۵). در چنین فضایی کارآفرینی به مثابه عامل رشد، توسعه و نیز یکی از شاخص‌های تاثیرگذار در رصد کردن چشم‌انداز مطلوب هر جامعه‌ای یاد می‌شود که این خود بر تاثیرات عمیق و گسترده آن در به چالش کشیدن انسان‌های عصر پست مدرن دلالت دارد. (کلارک^۱، ۲۰۰۴)

این ایده که کارآفرینان کلید توسعه و بهبود اقتصادی یک کشور هستند، توسط متخصصان برجسته‌ای مانند شومپتر (۱۹۳۴)، استیونسون و جاریلو^۲ (۱۹۹۰) در این حوزه مورد تأکید قرار گرفته است (کریسمن و کلرمن^۳، ۲۰۰۶: ۶۱) و به عقیده جانسون و همکارانش^۴ (۲۰۰۶) کارآفرینی یک مفهوم چند وجهی پیچیده‌ای است که امروزه توجه زیادی را به خود جلب کرده است و بیشتر صاحب‌نظران توافق دارند که کارآفرینان سهم به‌سزایی در توسعه اقتصادی دارند، این مطلب موید نظر کاظمی (۲۰۰۸) می‌باشد که مدیریت کارآفرینان، از مهمترین عوامل تحول و نوآوری‌های سازمانی در عصر حاضر به شمار می‌رود، لذا هر محیطی که افرادش برخوردار از تفکر و هنر کارآفرینی باشند، اقتصادی پویا و متنوع خواهند داشت.

به نظر اوربان^۵ (۲۰۰۸) نیز آموزش کارآفرینی می‌تواند یکی از مؤثرترین شیوه‌ها برای تسهیل انتقال جمعیت فارغ‌التحصیلان به بازار کار باشد. مطالعات در اروپا در این باره نشان داده است که چنین آموزش‌هایی توانسته است افراد را مسؤولیت‌پذیرتر به بار آورد و آن‌ها را تبدیل به کارآفرین یا متفکران حوزه‌ی کارآفرینی کند و به طور موفقیت‌آمیزی در چالش‌های کسب و کار، موفق و خطرپذیر کند. در نتیجه نرخ بیکاری و شکست کسب و کارها کم‌تر شده است؛ در تایید مطالب فوق نتایج مطالعات چانگ^۶ (۲۰۰۸) نیز که چندی پیش به بررسی رابطه فعالیت‌های کارآفرینانه با ویژگی‌های فردی پرداخته، نشان می‌دهد که بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان خلاقیت و نوآوری

---

¹ Clark

² Stevenson and Jarillo

³ Chrisman & Kellermanns, p. 61

⁴ Janson et al,

⁵ David Urbano,

⁶ Cheung, Chi-Kim,

زیادی داشتند و حدود دو سوم آنها خلاقیت را پایه ای اساسی در کارآفرینی معرفی کردند؛ با این حال مصاحبه شوندگان مدعی بودند که به علت عدم آشنایی با روش های مدیریت خلاقیت، نتوانسته اند از توانایی های خود در محیط کار به درستی بهره گیرند.

به رغم وجود بحث های مختلف و اظهار نظرهای متضاد، اکثر مطالعات در سطح خرد و کلان نشان داده اند که کارآفرینی قابل آموزش و یادگیری است. برخی مطالعات در سطح خرد نشان داده اند که افراد شرکت کننده در این گونه دوره های آموزشی نسبت به کسانی که در دیگر دوره های شغلی شرکت کرده اند، کسب و کار های بیشتری را راه اندازی کرده اند. (راسموسن¹، ۲۰۰۶) به همین دلایل است که در بسیاری از موسسات آموزش عالی جهان، آموزش کارآفرینی را به عنوان لازمه رشد نیروی انسانی مطرح می کنند، اهمیت این موضوع باعث شده آموزش کارآفرینی به یکی از مهمترین و گسترده ترین فعالیت های دانشگاهی تبدیل شود (نئو و وی، ۲۰۰۴). از این رو می توان دانشگاه کارآفرین را یک سیستم اجتماعی دانست که در آن واحدهای درونی مراکز پژوهشی، استادان و دانشکده هایش تلاش می کنند تا به نیازهای واقعی بازار و محیط پاسخ بدهند و نه تنها به نوآوری بپردازند، بلکه به ایجاد تغییرات اساسی در عملکرد خودشان اقدام نمایند (بلیکر و همکاران، ۲۰۰۴)، برای نیل به این مهم ضرورت دارد تا سیستم آموزشی از طریق مستقیم (آموزش مرتبط با کارآفرینی) و غیر مستقیم (تحول در سیستم آموزشی) موضوع کارآفرینی را مورد توجه قرار دهد، به نحوی که فارغ التحصیلان دانشگاه ها را به سوی کارآفرینی رهنمون سازد (رضوی، ۱۳۸۲)، و بخش برنامه ریزی آموزش عالی که از ارکان آموزش هر جامعه است، باتکیه بر نیازهای جامعه و آخرین دستاورد های علمی و پژوهشی، با بازنگری در رشته های دانشگاهی و سرفصل های دروس آموزشی در تمامی مقاطع، برای شکوفایی و باروری نیروی انسانی و تربیت خبرگان جامعه برنامه ریزی کند (فراهانی و همکاران، ۱۳۸۸). که رشته تربیت بدنی نیز از این قاعده کلی مستثنی نمی باشد.

با توجه به مسایل و مشکلات موجود در راه آموزش کارآفرینی که ذکر گردید، در این پژوهش تلاش می نمایم تا نظر مدیران تربیت بدنی را در رده های مختلف مدیریتی، درباره مطالب ارائه شده و نحوه آموزش به دانشجویان در دانشگاه ها، در ارتباط با کارآفرینی آنها در مراحل پس از تحصیل، مورد بررسی قرار دهیم. همچنین سعی خود را بر پرکردن خلاء اطلاعاتی - ارتباطی موجود بین مدیران تربیت بدنی و مدیران دانشگاهی در مورد کارآفرینی دانشجویان تربیت بدنی گمارده و برآنیم

---

¹ Rasmussen, pp.185-194

تا انتظارات شغلی مدیران تربیت بدنی از کارآفرینی دانشجویان تربیت بدنی را مورد مطالعه و بررسی قرار دهیم، که انشا... در حد توان مفید واقع گردد.

۱- ۳ سوال های اصلی تحقیق

۱. مدیران تربیت بدنی چه انتظاراتی از وضعیت شغلی و اشتغال دارند؟
۲. آیا مدیران تربیت بدنی از وضعیت اشتغال دانشجویان رشته تربیت بدنی رضایت دارند؟
۳. از دیدگاه مدیران تربیت بدنی آموزش های نظری ارائه شده توسط دانشگاهها در اشتغال و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی چه نقشی دارد؟
۴. از دیدگاه مدیران تربیت بدنی آموزش های عملی و مهارتی ارائه شده توسط دانشگاه ها در اشتغال و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی چه نقشی دارد؟
۵. ارزیابی مدیران تربیت بدنی از ابعاد فرهنگی و اجتماعی اشتغال در رشته تربیت بدنی چگونه است؟
۶. انتظارات اقتصادی و معیشتی مدیران تربیت بدنی از آینده شغلی دانشجویان رشته تربیت بدنی چگونه است؟
۷. ادراک مدیران تربیت بدنی از آینده شغلی و کارآفرینی دانشجویان رشته تربیت بدنی چگونه است؟

۱- ۴ ضرورت انجام تحقیق

اشتغال و بیکاری، از جمله موضوع های اساسی اقتصاد هرکشوری است، به گونه ای که افزایش اشتغال و کاهش بیکاری، به عنوان یکی از شاخص های توسعه یافتگی جوامع تلقی می شود. نرخ بیکاری یکی از شاخص هایی است که برای ارزیابی شرایط اقتصادی هرکشوری مورد استفاده قرار می گیرد. نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در بهار سال ۱۳۸۷ نشان داد که نرخ بیکاری جوانان، حاکی از آن است که ۱/۶ درصد از جمعیت فعال ۱۵ تا ۲۹ ساله کشور بیکار می باشند، که این شاخص در

بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی بیشتر است (دفتر آمارهای جمعیت، نیروی کار و سرشماری، ۱۳۸۷)

طبق آخرین آمار رسمی منتشر شده از مرکز ملی آمار ایران در پاییز ۱۳۸۸ نرخ متوسط بیکاری در کل کشور ۱۳/۳٪ (یازده و سه دهم درصد) اعلام گردیده است؛ بنابراین ایجاد فرصت‌های شغلی برای متقاضیانی که رشد بیش از نیم میلیون نفر در سال را تجربه می‌کنند، به عنوان حادث‌ترین موضوع در پیش روی سیاستگذاران جمهوری اسلامی ایران قرار دارد (کشاورز، ۱۳۸۳، صص ۵۶-۳۹). یکی از دغدغه‌های اساسی برنامه‌های توسعه در کشور ما نیز، تلاش برای کاهش معضل بیکاری است که همواره به عنوان یکی از اهداف مهم این برنامه‌ها، مد نظر بوده است. از سوی دیگر، اطلاعات مربوط به ساختار نیروی کار، مبنایی برای ارزیابی و تحلیل سیاست‌های اقتصادی کلان یک کشور محسوب می‌شود. به ویژه، نرخ بیکاری به طور عام به عنوان شاخص کلی عملکرد جاری اقتصاد کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد.

سابقه راه اندازی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی به عنوان یک رشته آکادمیک در کشور به نیم قرن می‌رسد که سیستم آموزشی کشور در حال حاضر در تمامی دوره‌های تحصیلی (دبیرستان، کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) هر ساله به تربیت دانش‌آموزان و دانشجویان می‌پردازد، همچنین پذیرش دانشجویان در رشته تربیت بدنی از طریق سیستم‌های مختلف دانشگاهی (دولتی، پیام نور، آزاد، غیرانتفاعی و...) رشد افزایشی را طی می‌کند، اما دقیقاً مشخص نمی‌باشد که چه تعداد از آنها در مشاغل که مرتبط با رشته تحصیلی آنها است، مشغول فعالیت می‌شوند. در بررسی مشاغل ورزشی در دنیا به مشاغل متعددی در حوزه ورزش بر می‌خوریم که بدلیل فضا و ساختار کشور، بسیاری از این مشاغل در کشورمان یا وجود ندارد و یا در دست افرادی غیر متخصص، قرار گرفته است.

سیاست‌های کلان کشور در طول چشم‌انداز بیست ساله، کوچک شدن دولت و کاهش استخدام در بخش‌های دولتی را دنبال می‌کند، بنابراین در صورتی که روند جذب و آموزش دانش‌آموزان و دانشجویان به همین ترتیب ادامه یابد در آینده‌ای نزدیک شاهد انباشته شدن دانش‌آموختگان بیکار رشته‌های مختلف از جمله تربیت بدنی در سطح جامعه خواهیم بود.

رشد بیش از اندازه دانشجوی در دانشگاه ها و عدم توجه به نیاز جامعه در فرایند جذب دانشجوی، همچنین عدم ارائه آموزش های مورد نیاز در جهت کارآفرین نمودن دانش آموختگان دانشگاهی همراه با محدودیت شدید جذب فارغ التحصیلان دانشگاهی در مشاغل دولتی موجبات بیکاری گسترده ای را در کشور فراهم نموده، بنابراین سیستم آموزشی بایستی به سوی تربیت نیروهای کارآفرین حرکت کند تا بتوان از طریق ایجاد خوداشتغالی هم از تعداد بیکاران این رشته کاسته و هم به ارتقای سطح کیفی و پیشرفت ورزش کشور کمک نمود.

از نظر بل^۱ (۲۰۰۸) دانشجویان علاوه بر کسب شایستگی های تخصصی، باید به یک سری مهارت ها و رفتارها نیز مجهز شوند تا توانایی های کارآفرینانه شان را افزایش دهند که می توان به برنامه ریزی، حل مساله، خلاقیت، تفکر انتقادی، خود ارزشیابی، رهبری، مذاکره، شبکه اجتماعی، کارگروهی و مدیریت زمان اشاره کرد. امروزه در کشورهای مختلف توجه خاصی در دانش مدیریت و اقتصاد به کارآفرینی اقتصاد مدار و کارآفرینان می شود. تقویت کارآفرینی و ایجاد بستر مناسب برای توسعه ی آن از ابزار پیشرفت اقتصادی کشورها، به ویژه کشورهای در حال توسعه است. براساس بیانیه ی جهانی کار آفرینی، یک همبستگی قوی میان رشد اقتصاد ملی و سطح فعالیت کارآفرینانه ملی و سازمانی وجود دارد (آرچی بونگ^۲، ۲۰۰۴).

تاثیرات کارآفرینی بر اقتصاد به گونه ای که از کارآفرینی به عنوان موتور توسعه اقتصادی یاد می شود که می تواند سبب رشد و توسعه اقتصادی کشورها، افزایش بهره وری، ایجاد اشتغال و بهبود رفاه اجتماعی شود. ضرورت این مهم تا جایی است که در خیلی از کشورها وزارت کارآفرینی بوجود آمده است. (احمد پور، ۱۳۸۳) کارآفرینی، از عوامل اصلی ایجاد ارزش اقتصادی و ابرازی کارآمد و مؤثر برای کاهش تعداد بیکاران محسوب می شود و فرایند ایجاد کسب سود از ترکیبات جدید، منحصر به فرد و ارزشمند منابع موجود در محیط، همراه با عدم قطعیت می باشد (شائمی برزکی و تیموری، ۱۳۸۵).

در انگلستان دانشگاهها از طرف دولت تحت فشار هستند تا دانشجویانی را با ویژگی های کارآفرینانه تربیت کنند که پتانسیل دستیابی به شغل را در آینده داشته باشند. لذا پژوهش های متعددی در خصوص بازنگری برنامه های درسی جهت کارآفرین شدن دانشجویان صورت گرفته و می گیرد.

---

¹ Bell, Joseph R.

² Archibong

نظارت و تمرکز دولت بر بوجود آمدن مشاغل جدیدی است که کارآفرینان تحصیلکرده و دانشجویان را به خود جذب نمایند (کری و نادین^۱، ۲۰۰۶، ص ۵۳۱-۵۱۸).

از طرف دیگر نیاز جامعه و بازار کار به منابع انسانی متخصص و کارآمد نیز ایجاب می نماید که در هر کشوری بالاخص کشورهای جهان سوم در جهت تربیت و آموزش افراد، گام های بزرگ و مثبتی برداشته شود. برای رسیدن به چنین اهدافی در تربیت و آموزش نیروی انسانی کارآمد و تزریق آن به بازار کار بخش تولیدی و سازمان های اقتصادی و اجتماعی، بایستی به گونه ای برنامه ریزی صورت پذیرد که هماهنگی منسجم و مناسب بین آنچه که آموخته می شود با نیازهای جامعه و فراگیران بوجود آید؛ و تاکید نظام آموزش عالی به انتقال صرف اطلاعات و مهارت های تخصصی و حرفه ای به دانشجویان، بدون در نظر گرفتن سایر قابلیت هایی که برای نیل به موفقیت در بیرون از دانشگاه به آن نیازمندند، امری معقول و منطقی به نظر نمی رسد (محمدی، ۱۳۸۴).

کارتونن (۲۰۰۰) بررسی و ارزیابی برنامه های آموزشی رشته تربیت بدنی و ورزش و ارایه الگوهای جدید را بیانگر این واقعیت می داند که تدارکات و برنامه های گذشته دیگر نمی تواند برای آینده مفید باشد. آینده ی روشن به بازنگری و اصلاح الگوها، آموزش ها و تغییر خط و مشی گذشته به حال، و به تدارکات و برنامه های جدید نیازمند است؛ این امر با استفاده از راه های اساسی و متنوعی میسر می شود که شامل تعامل پویا با محیط های بیرونی است، تا تازه ترین اطلاعات که منجر به تغییر عملکرد می گردد، کسب شود. بنابراین پیشرفت کارآفرینی از طریق آموزش به ساختار آموزش انعطاف پذیرتر، انتخاب های مستقل تر و ارتباط نزدیکتر بین آموزش پیش زمینه و کارهای عملی نیاز دارد.

پس اگر میزان بازدهی دانش آموختگان رشته تربیت بدنی و جذب آنها در مشاغل وابسته به این رشته، محتوای دروس و آموخته های ایشان با نیاز جامعه و بازار کار همخوانی داشته باشد، می توان به کارایی و بهره وری رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در جامعه امیدوار بود (علیزاده و نصیری، ۱۳۸۰). این درحالیست که پیشینه کم کارآفرینی علمی و عملی در ایران به ویژه در حوزه ورزش به گونه ای که با تمام اهمیت کارآفرینی و بخصوص کارآفرینی ورزشی در زمینه توسعه اقتصادی و سلامت جامعه دارد و علی رغم فرصت های بیشمار کارآفرینی در این حوزه، پیشینه کارآفرینی در

---

¹ Carey and Naudin

کشور زیاد نیست. تا سال ۱۳۷۷ هیچ گونه سابقه مطالعاتی، تحقیقاتی و حتی ترجمه در زمینه کارآفرینی در کشور به زبان فارسی نمی یابیم (احمد پور داریانی، ۱۳۷۹). در خوشبینانه ترین حالت، شاید بتوانیم سابقه ای ده ساله برای این عرصه در نظر بگیریم. مفهوم کارآفرینی در دانشگاه های کشور عمر کوتاهی داشته و صرفنظر از برخی مقالات و مباحث پراکنده، مهمترین اقدام رسمی در اواخر سال ۱۳۷۹ با ابلاغ طرح کاراد «کارآفرینی در دانشگاه ها» از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به دانشگاه ها آغاز گردید. به دنبال ابلاغ طرح مذکور در سال ۱۳۸۰، سیزده دانشگاه و به تدریج ۲۹ دانشگاه به این طرح پیوسته و مراکز کارآفرینی در این دانشگاهها راه اندازی و فعال شده اند. با این وجود، تا سال ۱۳۸۵ مطالعه جامع و دقیق در این باره صورت نگرفته است که بتواند چارچوب مفهومی مشخصی برای کارآفرینی دانشگاهها ارائه نماید (مرادی، ۱۳۸۵). به تبع این سابقه کم، حوزه پژوهشی این عرصه در کشور تا رسیدن به مرحله بلوغ راه زیادی در پیش دارد.

ضرورت تحقیق حاضر از این دیدگاه نشات می گیرد که درک صحیح دانشجویان دانشگاه و مدیران ارشد برنامه ریز آموزشی از انتظارات سازمان و مدیران تربیت بدنی در مورد کارآفرینی، عملکرد آنان را در برنامه ریزی طول دوره تحصیل، تحت تاثیر قرار می دهد. بدیهی است که سازمان تربیت بدنی و به طور کلی جامعه و دولت خواستار نیروی انسانی مستعد، متخصص، با انگیزه و خلاق می باشد و اگر خروجی دانشگاه منطبق با پارامترهای یک فرد تحصیل کرده و خلاق و به طور کلی کارآفرین از دیدگاه مدیران و سازمان تربیت بدنی باشد، گامی بس بزرگ در رسیدن به اهداف دولت از لحاظ تربیت نیروی خلاق و کارآفرین توسط دانشگاه که در نهایت موجب پیشرفت روزافزون ورزش کشور و ریشه کن شدن معضل بیکاری فارغ التحصیلان این رشته است، برداشته می شود.

با توجه به آنچه بیان گردید ضرورت دارد نیازهای نظری و مبانی تئوریک رشته تربیت بدنی با بهره گیری از زیر ساخت های مرتبط با این رشته از یک طرف و همچنین بررسی نیاز بازار کار و درک دیدگاه کارفرمایان بخش ورزش از طرف دیگر، مورد مطالعه و پژوهش قرار گیرد تا راهکاری که نزدیک کننده خواست کارفرمایان بخش ورزش و برنامه ریزان نیروی انسانی ورزش کشور باشد، برای تعامل سازنده بین بخش آموزش و اجرا ارائه شود.

۱- ۵ اهداف تحقیق

۱- ۵- ۱ هدف کلی

ارزیابی انتظارات شغلی مدیران تربیت بدنی از کارآفرینی دانشجویان تربیت بدنی می باشد.

۱- ۵- ۲ اهداف اختصاصی

۱. بررسی انتظارات مدیران تربیت بدنی از وضعیت شغلی و اشتغال
۲. مطالعه رضایت مندی مدیران تربیت بدنی از وضعیت اشتغال دانشجویان این رشته
۳. بررسی نقش آموزش های نظری ارائه شده توسط دانشگاهها در اشتغال و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی از دیدگاه مدیران تربیت بدنی
۴. تعیین دیدگاه مدیران تربیت بدنی درباره میزان نقش آموزش های عملی و مهارتی ارائه شده در دانشگاه ها در اشتغال و آینده شغلی
۵. مطالعه دیدگاه مدیران تربیت بدنی درباره ابعاد فرهنگی و اجتماعی اشتغال در رشته تربیت بدنی
۶. ارزیابی انتظارات اقتصادی و معیشتی مدیران از آینده شغلی دانشجویان رشته تربیت بدنی
۷. بررسی ادراک مدیران تربیت بدنی از آینده شغلی و کارآفرینی دانشجویان رشته تربیت بدنی
۸. نظر مدیران تربیت بدنی در رابطه با سوالات مرتبط با اشتغال فارغ التحصیلان رشته تربیت بدنی

۱- ۶ فرضیه های تحقیق

نظر به ماهیت پژوهش، بر روی سوالات و اهداف پژوهش تاکید خواهد شد و فرض جداگانه ای ارائه نمی شود.

۱- ۷ محدودیت های تحقیق

الف) محدودیت هایی که کنترل آنها در اختیار محقق است:

- این تحقیق در سال ۱۳۸۹ صورت گرفته است.
- در این تحقیق ۹ استان کشور به عنوان جامعه آماری انتخاب شده اند.

ب) محدودیت هایی که کنترل آنها از اختیار محقق خارج است:

- وسعت و گستردگی جامعه آماری از نظر جغرافیایی امکان حضور مستقیم محقق را از میان برده است.
- بسیار از مدیران از بیم مسایل امنیتی علیرغم ذکر این نکته که پرسشنامه صرفاً جنبه تحقیقاتی و علمی دارد، حاضر به همکاری نبوده و یا از دادن اطلاعات شخصی خود امتناع می نمودند.
- شرایط روانی، میزان انگیزش، تمایل و دقت مدیران در پاسخ به سوالات پرسشنامه.

۱- ۸ تعریف واژه ها و اصطلاحات تحقیق

۱- ۸-۱ انتظارات شغلی

انتظارات شغلی معمولاً در زمینه مشاغلی است که فرد تمایل به اشتغال در آن زمینه ها را دارد (شفیع آبادی، ۱۳۷۱).

منظور از انتظارات شغلی جنبه های مختلف یک شغل است که فرد در انتخاب شغل آینده خود مد نظر قرار داده و اولویت بندی می کند. که در تحقیق حاضر بیشتر روی انتظارات شغلی مدیران از کارآفرینی و آینده شغلی دانشجویان تاکید می شود.

۱- ۸-۲ مدیران تربیت بدنی

مدیران تربیت بدنی در این تحقیق کلیه مدیران تربیت بدنی در سطح مدیران کل سازمان تربیت بدنی و معاونین آنها، مدیران اداره های تربیت بدنی و معاونین اجرایی آنها، کارشناسان مسئول و مسئولین قسمت تربیت بدنی سازمان های دیگر مانند آموزش و پرورش، استانداری ها، شهرداری ها، بنیاد شهید، مسئولین سازمان های تربیت بدنی دانشگاه ها و نیروی مقاومت بسیج سپاه.

۱- ۸-۳ کارآفرینی

واژه کارآفرینی از کلمه Entrepreneur به معنای متعهد شدن مشتق شده است که در اصل از زبان فرانسه به دیگر زبان ها راه یافته است. این کلمه در فارسی ابتدا کارفرمایی و سپس کارآفرینی ترجمه شده که هر دو ترجمه خوبی از این واژه نیستند. به نظر می رسد بهتر بود که این واژه به «ارزش آفرین» ترجمه می شد (زمانی، ۱۳۷۸). شماری از اندیشمندان کارآفرینی را نوعی رفتار و شیوه